

SAK 19/2016

ORIENTERING OM REGULERING AV FISKET ETTER LEPPEFISK

1 SAMMENDRAG

Erfaringene fra reguleringen av fisket etter leppefisk i 2016 indikerer at det er behov for å evaluere reguleringsopplegget og vurdere mer formålstjenlige forvaltningstiltak. I denne saken gis en oversikt over flere av utfordringene i fisket som vil måtte diskuteres nærmere. Det vil bli holdt et evalueringsmøtet 12. og 13. desember 2016. Basert på tilbakemeldinger i reguleringsmøtet og i evalueringsmøtet vil Fiskeridirektoratet utarbeide et reguleringsopplegg for 2017. Eventuelle forslag til endringer vil bli sendt på høring.

Tilbakemeldinger fra næring, befolkningen generelt og kontrollmyndigheter gir indikasjoner på at det i dette fisket har utviklet seg en kultur der regelverket ikke følges. Ringvirkninger av en slik kultur er uheldig, og det foreslås økt kontroll i fisket gjennom *Nasjonal strategisk risikovurdering (NSRV)* for 2017¹.

2 REGULERING AV FISKET ETTER LEPPEFISK I PERIODEN 2011-2016

Leppefisk er en miljøvennlig og effektiv metode for å fjerne lakselus fra laks og ørret i oppdrett som et alternativ til, eller samtidig med medikamenter. Det har vært store utfordringer knyttet til lus på laks og ørret, noe som har ført til et stort behov for villfanget leppefisk. Den høye etterspørselen etter leppefisk har ført til at prisen fiskerne får for leppefisk er svært god, og uttaket av leppefisk har vært betydelig de senere årene.

Fordi leppefisk er et alternativ til eller kommer i tillegg til bruk av legemidler mot lus, har vi sett reguleringen av fisket etter villfanget leppefisk i sammenheng med bruken i oppdrettsmerdene. Målene for tiltakene har endret seg etter hvert som fiskeriet, uttaket og bruken har endret seg. Ved innføring av reguleringene i 2011 trodde vi at situasjonen var av en mer kortvarig art, og at et alternativt virkemiddel mot lus ville relativt raskt bli funnet. Da ville etterspørselen etter villfanget leppefisk raskt avta igjen. I utgangspunktet hadde derfor reguleringene som formål å sikre rekruttering og å hindre en for høy uønsket dødelighet i fisket.

I dag er vi ikke der, utviklingen av alternative ikke-medikamentelle metoder mot lakselus går ikke så raskt som vi trodde. Havbruksnæringen arbeider med å utvikle alternative metoder å bekjempe lus på, og på sikt kan en tenke seg at nye effektive og miljøvennlige metoder utvikles. Det arbeides også med oppdrett av rognkjeks og berggylte til bruk som rensefisk.

Vi anser at behovet for villfanget leppefisk vil være stort også i årene fremover. Reguleringene har derfor i de siste årene blitt mer restriktive. Vi ønsker å legge til rette for et mer bærekraftig fiske, og formålet med reguleringene er at det skal være leppefisk tilgjengelig

¹ En årlig *Nasjonal strategisk risikovurdering (NSRV)*, som Fiskeridirektoratet, Kystvakten og salgslagene utarbeider sammen, ligger til grunn for ressurskontrollen. For mer informasjon se <http://www.fiskeridir.no/Yrkesfiske/Kontroll/Nasjonal-risikovurdering>.

i lang tid fremover, og at vi skal ha et høyt, og om mulig stabilt langtidsutbytte. Reguleringene har også søkt å legge til rette for at kystflåten skal kunne levere leppefisk til havbruksnæringen, og dermed opprettholde driftsgrunnlaget og sysselsettingen i næringen.

Fisket etter leppefisk har vært regulert siden 2011. Frem til 2015 var reguleringen relativt uendret i form ved at fisket var regulert med fredningstid, minstemål, og regler knyttet til antall redskap, røkting og deltakelse. For å sikre en bærekraftig forvaltning og et høyt uttak over tid, ble reguleringen strammet inn i 2015 ved at Fiskeridirektoratet økte fredningstiden noe og innførte krav til seleksjonsinnretninger. I 2016 ble det strammet inn ytterligere ved å begrense deltakelsen i fisket, samt innføring av totalkvoter i hvert av de tre områdene Sørlandet, Vestlandet sør for 62°N og Midt-Norge. Tabell 2.1 gir en oversikt over utviklingen i reguleringen fra 2011 og frem til nå. For en nærmere oversikt over bakgrunnen for reguleringstiltakene og kunnskapsgrunnlaget vises det til vedlegg 1.

Tabell 2.1: Oversikt over reguleringstiltak i perioden 2011-2016.

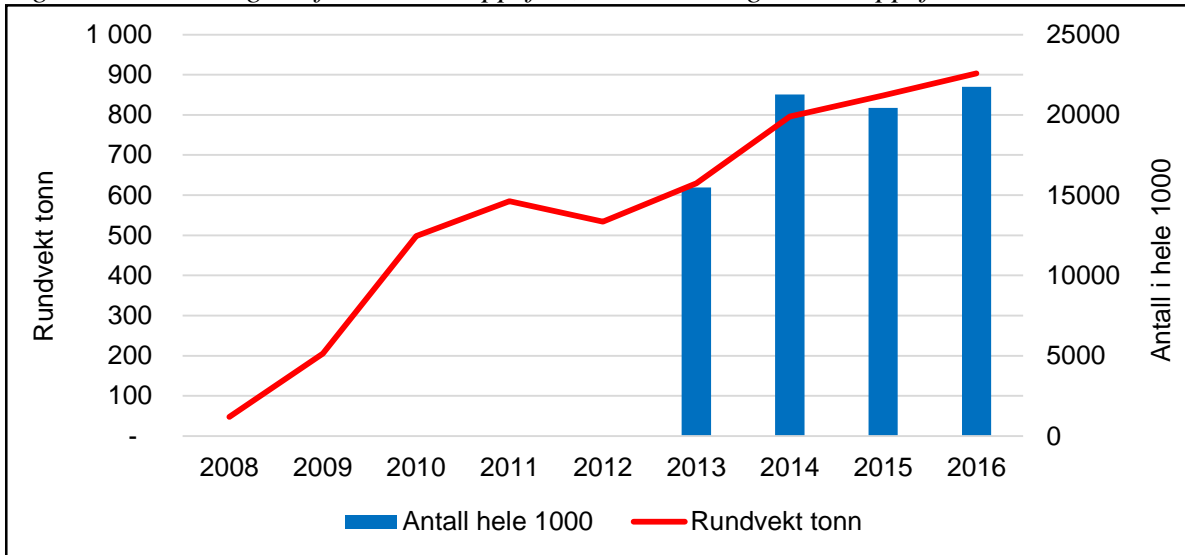
Reguleringstiltak		2011	2012	2013	2014	2015	2016
Åpningstidspunkt							
	Sørlandet	30. mai	29. mai	27. mai	27. mai	10. juni	11. juli / 6. juli ¹
	Vestlandet sør for 62°N	20. juni	18. juni	17. juni	17. juni	1. juli	11. juli / 6. juli ¹
	Midt-Norge (nord for 62°N)	4. juli	2. juli	1. juli	1. juli	16. juli	25. juli
Minstemål							
	Generelt	11 cm					
	Unntak fra og med Trøndelag og nordover	9 cm	10 cm	10 cm	Ingen unntak		
	Grønngylt/berggylte	12 cm / 14 cm					
Røkting							
Krav om daglig røkting, unntatt søndager og helligdager							
Redskap (yrkesfiske)							
	Redskapsmengde - fra Varnes fyr på Lista og nordover	Ingen redskapsbegrensning etter fisket er åpnet i hele landet				Ingen redskapsbegrensning	
	Redskapsmengde - Sørlandet	Ingen redskapsbegrensning etter fisket er åpnet i hele landet			100 teiner/ruser til sammen hele året		
	Redskap	Ordning med dispensasjon til å bruke ruse i leppefisk					
Deltakelse - Fritidsfiskere							
Forbudt å fiske med teiner og ruser. Fritidsfiskere med leveringsavtale kan søke om adgang til å drive fiske							
Seleksjonsinnretninger							
Ingen krav til seleksjonsinnretninger					Krav om inngangssperre og fluktåpninger		
Kvote							
	Sørlandet	Ingen kvoteregulering					4 mill.
	Vestlandet sør for 62°N						10 mill.
	Midt-Norge (nord for 62°N)						4 mill.
Slutt dato							
	Sørlandet	Ingen slutt dato					2. sept.
	Vestlandet sør for 62°N						9. sept (13.09 ²)
	Midt-Norge (nord for 62°N)						23. sept (27.09 ²)

¹ Basert på prøvafiske. ² Siste frist for levering.

3 UTVIKLINGSTREKK

Figur 3.1 gir en oversikt over utviklingen i omsatt leppefisk, målt i vekt og antall leppefisk.

Figur 3.1: Utviklingen i fisket etter leppefisk, målt i vekt og antall leppefisk.

Kilde: Landings- og sluttseddelregisteret per 13. oktober 2016.

Salgslagene fikk monopol på omsetning av leppefisk fra 2006. Erfaringsmessig trenger salgslagene noe tid før de klarer å håndheve sitt monopol.

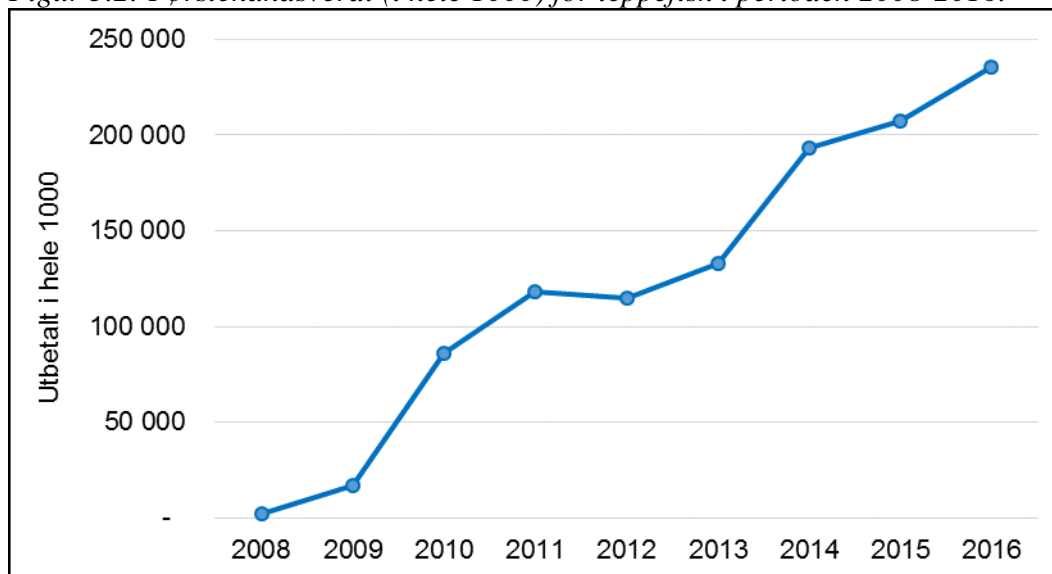
Til å begynne med ble fangstenes vekt rapportert til Fiskeridirektoratet, mens omsetningen hele tiden har skjedd i antall. Gradvis har opplysningene om antall leppefisk blitt bedre. Fra og med 2016 og forskrift 17. mars 2016 nr. 286 om regulering av fisket etter leppefisk 2016, er det et krav om at det i tillegg til vekt også skal oppgis antall individer av de forskjellige leppefiskarter på landings- og sluttsedlene.

Figur 3.1 viser fangst av leppefisk i vekt for å gi et bilde på den kraftige økningen i fangst i perioden. Fra 2013 er kvaliteten på opplysningene om antall leppefisk i landings- og sluttseddelregisteret vurdert til å gi et reelt bilde på uttaket, og antall leppefisk presenteres derfor fra 2013 (figur 3.1).

Førstehandsverdiene i fisket etter leppefisk har økt fra i overkant av 2 millioner i 2008 til 235 millioner i 2016. Til sammenligning var førstehandsverdien i fisket etter reker sør for 62°N i overkant av 300 millioner i 2016².

² Landings- og sluttseddelregisteret per 13. oktober 2016.

Figur 3.2: Førstehandsverdi (i hele 1000) for leppefisk i perioden 2008-2016.

Kilde: Landings- og sluttседdelregisteret per 13. oktober 2016.

Figur 3.3 viser utviklingen i antall merkeregistrerte fartøy totalt for alle fiskerier. I motsetning til tidligere år da antall merkeregistrerte fartøy har gått ned³, ser vi at det i 2016 har vært en økning i antall merkeregistrerte fartøy. Antall merkeregistrerte fartøy har økt med 44 fartøy.

Figur 3.3: Utviklingen i antall merkeregistrerte fartøy.

Fartøyfylke	31.12.2015	30.09.2016	Endring
Finnmark	956	961	5
Troms	796	781	-15
Nordland	1 552	1 562	10
Nord-Trøndelag	174	166	-8
Sør-Trøndelag	251	251	
Møre og Romsdal	617	611	-6
Sogn og Fjordane	270	263	-7
Hordaland	460	494	34
Rogaland	299	300	1
Vest-Agder	219	225	6
Aust-Agder	95	102	7
Telemark	44	50	6
Vestfold	52	56	4
Buskerud	3	5	2
Oslo	9	9	
Akershus	9	10	1
Østfold	81	85	4
Totalt	5 887	5 931	44

Kilde: Statistikk fra Merkeregisteret.

³ T.o.m. 2015. Se statistikk Fartøy, totalt og på fylkesnivå t.o.m. 2015; <http://www.fiskeridir.no/Yrkesfiske/Statistikk-yrkesfiske/Fiskere-fartoy-og-tillatelser/Fartoy-i-merkeregisteret>.

I tabell 3.4 gis en oversikt over yrkesfiskernes deltakelse i fisket etter leppefisk. På sluttseddelen registreres fartøyets registreringsmerke. I tabell 3.4 er antall registreringsmerker med fangst av leppefisk det enkelte år talt opp. I 2016 deltar 47 flere merkeregistrerte fartøy i fisket etter leppefisk sammenlignet med året før. Sannsynligvis er flere av disse nylig ført inn i Merkeregisteret, jf. figur 3.3.

Tabell 3.4: Antall merkeregistrerte fartøy – yrkesfisket etter leppefisk i perioden 2008 – 2016.

	Ant. merkeregistrerte fartøy
2008	10
2009	56
2010	246
2011	359
2012	337
2013	349
2014	370
2015	421
2016	468

Kilde: Landings- og sluttseddelregisteret per 13. oktober 2016.

Fisket etter leppefisk er kystnært, og fartøyene som benyttes i fisket er relativt små. Dette innebærer at investeringskostnaden ved å starte opp er relativt liten⁴. Vi er kjent med at etter hvert som fiskeriet har utviklet seg og fisker og kjøper er blitt mer oppmerksom på viktigheten av å ha god kvalitet på fisken, er fartøyene stadig bedre utstyrt mht. å ta vare på fisken for å sikre god kvalitet. Tabell 3.5 gir en oversikt over hvordan fangsten av leppefisk (i antall) er fordelt på fartøyets største lengde i 2016.

Tabell 3.5: Fangst av leppefisk (i antall) i 2016 fordelt etter fartøyets største lengde(meter).

Største lengde (meter)	2016	
4-5	530 000	2 %
5-6	3 747 000	17 %
6-7	4 328 000	20 %
7-8	6 408 000	29 %
8-9	2 279 000	10 %
9-10	1 309 000	6 %
10-11	2 137 000	10 %
11-12	100 000	0 %
12-13	322 000	1 %
13-14	67 000	0 %
14-15	67 000	0 %
Uoppgitt	459 000	2 %
Totalsum	21 753 000	100 %

Kilde: Landings- og sluttseddelregisteret per 13. oktober 2016.

⁴ De lave investeringskostnader gjør fisket etter leppefisk til et fiskeri som bidrar til at ungdom kan etablere seg i fiskeryrket.

Fordi leppefisken lever nært land og er bunntilknyttet er små fartøy best egnet i et fiske etter leppefisk. Nesten 90 % av all fangst av leppefisk i 2016 er fisket med fartøy under 10 meter.

Fiskeridirektoratet har vurdert det slik at i fisket etter leppefisk vil et hjelpefartøy i praksis være et tilleggsfartøy som fisker selvstendig etter leppefisk, og som vil øke fangstkapasiteten til hovedfartøyet ved at flere redskap kan settes og røktes hver dag. Fra og med mai 2016 er det derfor ikke anledning til å registrere hjelpefartøy i fisket etter leppefisk. Vi vil før sesongen 2017 vurdere om det er rettslig adgang til å slette hjelpefartøy som er registrert før 26. mai 2016.

Reguleringsmessig har fisket etter leppefisk vært inndelt i 3 områder, Sørlandet, Vestlandet sør for 62°N og Midt-Norge. På Sørlandet og Midt-Norge var totalkvoten i 2016 fastsatt til 4 millioner leppefisk og på Vestlandet sør for 62°N til 10 millioner leppefisk. Tabell 3.6 og 3.7 viser antall leppefisk og førstehåndsverdi av leppefisken som er fisket i de tre områdene⁵.

Tabell 3.6: Fangst av leppefisk (i antall) i perioden 2013-2016 fordelt på Sørlandet, Vestlandet og Midt-Norge.

	2013	2014	2015	2016
Midt-Norge	3 646 771	5 586 450	4 091 118	4 824 710
Vestlandet	9 076 557	11 329 102	12 611 836	12 641 182
Skagerrak	2 763 639	4 350 567	3 737 245	4 287 231
Totalsum	15 486 967	21 266 119	20 440 199	21 753 123

Kilde: Landings- og sluttseddelregisteret per 13. oktober 2016.

Tabell 3.7: Førstehåndsverdi av leppefisk (i hele 1000) i perioden 2013-2016 fordelt på Sørlandet, Vestlandet og Midt-Norge.

	2013	2014	2015	2016
Midt-Norge	39 000	59 000	53 000	70 000
Vestlandet	73 000	99 000	121 000	124 000
Skagerrak	21 000	36 000	33 000	41 000
Totalsum	133 000	193 000	207 000	235 000

Kilde: Landings- og sluttseddelregisteret per 13. oktober 2016.

Tabell 3.6 og 3.7 viser at fangstene og fangstverdiene økte i 2016 til tross for fastsatte totalkvoter.

Tabell 3.8 gir en oversikt over hvordan uttaket av leppefisk fordeler seg på art. Det kan være flere grunner til at fangstsammensetningen endres over år, som for eksempel oppdretternes etterspørsel, artenes tilgjengelighet, rekruttering, sjøtemperaturer og innførte reguleringstiltak. Det er viktig å følge denne utviklingen, slik at fiskepresset ikke blir for høyt på den enkelte art. I tabellen nedenfor er det skilt mellom de tre reguleringsområdene.

⁵ Fangst og fangstverdi er fordelt etter fangstområde. På Sørlandet er fangsten i hovedsak omsatt gjennom Skagerakfisk. Fangstene på Vestlandet og Midt-Norge er omsatt gjennom flere salgslag.

Tabell 3.8: Antall leppefisk og førstehåndsverdi for leppefisk i perioden 2013 - 2016 fordelt på de tre områdene Skagerrak, Vestlandet og Midt-Norge.

	Antall leppefisk				Utbetalt 1000 kr			
	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
Skagerrak								
Berggylt	244 000	336 000	202 000	249 000	5 000	7 000	5 000	6 000
Bergnebb	2 213 000	3 061 000	1 772 000	2 101 000	12 000	18 000	11 000	15 000
Grønnngylt	307 000	954 000	1 763 000	1 937 000	3 000	10 000	18 000	19 000
Totalsum	2 764 000	4 351 000	3 737 000	4 287 000	21 000	36 000	33 000	41 000
Vestlandet sør for 62°N								
Berggylt	699 000	641 000	821 000	779 000	11 000	13 000	17 000	17 000
Bergnebb	3 994 000	4 380 000	4 428 000	3 444 000	23 000	27 000	29 000	22 000
Gressgylt	266 000	338 000	290 000	542 000	2 000	3 000	2 000	4 000
Grønnngylt	4 116 000	5 970 000	7 071 000	7 875 000	37 000	56 000	73 000	81 000
Rødnebb	2 000	-	2 000	1 000	-	-	-	-
Totalsum	9 077 000	11 329 000	12 612 000	12 641 000	73 000	99 000	121 000	124 000
Midt-Norge								
Annen leppefisk	-	3 000	-	-	-	-	-	-
Berggylt	262 000	293 000	503 000	399 000	6 000	7 000	13 000	12 000
Bergnebb	2 701 000	4 244 000	2 958 000	3 054 000	26 000	41 000	30 000	35 000
Blåstål/ Rødn	-	-	1 000	-	-	-	-	-
Gressgylt	-	14 000	-	-	-	-	-	-
Grønnngylt	684 000	1 033 000	629 000	1 371 000	8 000	11 000	10 000	23 000
Totalsum	3 647 000	5 586 000	4 091 000	4 825 000	39 000	59 000	53 000	70 000

Kilde: Landings- og sluttseddelregisteret per 13. oktober 2016.

Fra tabell 3.8 ser vi at det er geografisk variasjon mht. hvilke arter som fiskes. Fangstene av grønnngylt har økt i alle områder. På Skagerrak var nesten 50 % av leppefiskene som ble fisket bergnebb i 2016. På Vestlandet var over 60 % av leppefiskene som ble fisket i 2016 grønnngylt og nesten 30 % bergnebb. I Midt-Norge var i overkant av 60 % av fangsten bergnebb og nesten 30 % grønnngylt i 2016. Berggylte er den mest verdifulle fisken, mens bergnebb, som er den minste av leppefiskartene, har lavest pris. Tabell 3.9 gir en oversikt over gjennomsnittspris per fisk basert på opplysningene i tabell 3.8.

Tabell 3.9: Gjennomsnittspris per fisk fordelt på art og de tre reguleringsområdene.

	Gjennomsnittspris per fisk			
	2013	2014	2015	2016
Skagerrak				
Berggylt	21	22	24	26
Bergnebb	5	6	6	7
Grønn-gylt	11	11	10	10
Vestlandet sør for 62°N				
Berggylt	16	20	21	22
Bergnebb	6	6	7	6
Gressgylt	8	9	7	8
Grønn-gylt	9	9	10	10
Rødnebb	8	8	8	8
Midt-Norge				
Annen leppefisk		6		
Berggylt	22	23	26	30
Bergnebb	9	10	10	12
Blåstål/ Rødnebb				
Gressgylt				
Grønn-gylt	12	10	16	17

4 UTFORDRINGER I FISKET

Tilbakemeldinger fra næringen, befolkningen generelt og kontrollmyndigheter tyder på at det er flere utfordringer knyttet til fisket etter leppefisk. Nedenfor vil vi ta opp en del utfordringer i fisket basert på de innspillene og tilbakemeldingene vi har fått. Mange av disse må vi ha med oss videre når vi skal diskutere neste års reguleringer.

Generelt sett basert på tilbakemeldinger vi mottar, kan det synes som om det har utviklet seg en kultur hvor regelverket ikke følges. Ringvirkninger av en slik kultur er uheldig, og kontroll i fisket etter leppefisk bør prioriteres. Fisket etter leppefisk bør derfor være prioritert i *Nasjonal strategisk risikovurdering (NSRV)* for 2017.

Det ble i år fastsatt totalkvoter i tre områder, Sørlandet, Vestlandet sør for 62°N og Midt-Norge. Fiskeridirektoratet fulgte fisket tett, og stoppet fisket når kvoten var beregnet oppfisket. Å følge fangstutviklingen i fisket viste seg å være svært utfordrende.

Det inntreer en plikt etter forskrift 6. mai 2014 nr. 607 om landings- og sluttseddel (landingsforskriften) § 8 om å føre seddel ved landing av fisk. Dette gjelder også ved landing av leppefisk. Mottaker skal umiddelbart etter at landing er fullført fylle ut en landings-seddel. Dersom det skjer en omsetning samtidig som landingen skal det fylles ut en sluttseddel tilsvarende umiddelbart etter at landingen er fullført. Seddelen skal undertegnes av mottaker/kjøper eller dennes representant og den som lander før den som lander forlater mottaksstedet. Det står videre i landingsforskriften § 11 at mottaker/kjøper skal umiddelbart etter at seddelen er ferdig utfylt og undertegnet sende denne til salgslaget, som videresender informasjonen til Fiskeridirektoratet. Det skal anvendes elektronisk utstyr og programvare for registrering, kvalitetssikring og overføringen av sedlene.

Vi vet at det er svært ulik praksis i næringen i forhold til hvordan disse kravene etterfølges. Det føres i de fleste tilfeller ikke seddel når leppefisk settes i merd, eller ved opptak av merd. Det føres først en sluttseddel når fisken landes til oppdretter eller tankbil registrert i kjøperregisteret, og sluttsedlene fylles ofte ikke ut umiddelbart etter at landingen er fullført slik forskriften krever. Vi vet også at den som lander gjerne forlater mottaksstedet uten at det er ført seddel for fangsten. Vi har også indikasjoner på at enkelte landinger av leppefisk aldri seddelføres.

Mangelen på etterlevelse av regelverket medførte at vi for sesongen 2016 ikke hadde den nødvendige oversikten i sann tid over uttaket av leppefisk, og dermed hvor mye som til enhver tid gjensto av kvoten under fisket⁶. På samme tid hadde vi kunnskap om at fiskerne på Vestlandet og Midt-Norge hadde mye redskap i sjøen, og vi ønsket å varsle stoppen i god tid for å sikre at fiskerne hadde mulighet til å ta redskapen ut av sjøen innen fisket var stoppet. Tabell 3.6 viser at det ble fisket over kvoten i alle de tre områdene i 2016.

Fiskeridirektoratet har i alle år oppfordret fisker og kjøper til å samarbeide om oppstartstidspunkt for å unngå fangst på gytemoden fisk. Innenfor hvert av de tre områdene kan andel leppefisk i gyting være svært varierende, slik at det innenfor et kvoteområde kan være enkelte områder hvor det er en høy andel gytefisk når fisket åpner. Av denne årsak var det fiskere som ikke startet å fiske på åpningstidspunktet, og dermed fikk en kortere fiskeperiode enn de som startet når fisket åpnet.

Fiskeridirektoratet mottok før fisket åpnet i 2016 flere innspill på at en totalkvote ville gi et kappfiske. Fisket i 2016 var på Sørlandet og i Midt-Norge åpent i 8 uker og på Vestlandet 9 uker⁷. Sesongen var kort og hektisk, ved at det ble benyttet mye redskap, mange fartøy og fiskerne hadde lange arbeidsdager. Et så intensivt fiske er det også knyttet HMS-utfordringer til. I to av de tre områdene ble det i 2016 fisket mer enn noen gang tidligere. Det må vurderes om en regulering hvor fisket skal stoppes når totalkvoten er tatt er hensiktsmessig i dette fiskeriet.

På Vestlandet er tilgjengeligheten på leppefisk stor nok til at oppdrettsnæringen i stor grad kan være selvforsynt med lokalfanget leppefisk. Tilgangen på vill leppefisk lengre nord i landet er mindre, og oppdretterne får derfor tilførsel av leppefisk som er fisket på Sørlandet, som har lokalt fangstoverskudd. Omsetning av leppefisk som fiskes på Sørlandet foregår på en annen måte enn i resten av landet. På Sørlandet ble det fisket og omsatt 4,3 millioner leppefisk i 2016. Denne leppefisken ble på førstehånd omsatt til 6 kjøpere, hvorav fire kjøpere kjøpte 99 % av fangsten. Disse kjøperne fraktet leppefisken nordover i tankbiler. På Vestlandet og Midt-Norge er det vanlig at den enkelte kjøper har fiskere tilknyttet sitt anlegg. På Vestlandet er det i 2016 registrert 38 kjøpere på første hånd og i Midt-Norge 18 kjøpere. Kjøperen ønsker å styre leveringene mht. art, størrelse og tidspunkt for levering, for å sikre tilgang på rett fisk til rett tid. Kjøper ønsker å knytte til seg flinke fiskere som har god kvalitet på fisken de leverer.

Fiskeridirektoratet har ved valg av tiltak forsøkt å legge til rette for at kystflåten skal kunne delta for å opprettholde driftsgrunnlag og sysselsetting langs kysten. Skånsom behandling sikrer god overleving av leppefisken som skal benyttes som rensefisk og god overleving av

⁶ Fiskeridirektoratet sendte på bakgrunn av dette ut en skriv til salgslagene 10. oktober 2016 om utfylling og innsending av seddel ved landing av leppefisk, hvor vi presiserte kravene for seddelføring etter landingsforskriften.

⁷ Sørlandet: 8 uker og 2 dager. Midt-Norge: 8 uker og 4 dager. Vestlandet: 9 uker og 2 dager.

fisken som skal gjenutsettes. God kunnskap om fiske, redskapsbruk, og behandling av fisk er derfor viktig kunnskap å ha i utøvelsen av dette fisket. Fiskere med lokal tilhørighet har insentiv til å sørge for god overleving av den fisken som blir gjenutsatt og skal bli en del av fangstgrunnlaget kommende sesonger.

Et hovedelement i reglene om hvem som kan drive ervervsmessig fiske i Norge er at fartøyeier må være registrert i fiskermanntallet. For å være registrert der må vedkommende yrkesutøver ha fiske som levevei alene eller i kombinasjon med annen næring. For aksjeselskaper gjelder dette kravet for majoritetseier/e. Dette gjelder også i fisket etter leppefisk. I forskrift 17. mars 2016 nr. 286 om regulering av fisket etter leppefisk 2016 er det satt krav om at eier av fartøyet og høvedsmann må være ført i fiskermanntallet og at fartøyet må være egnet, bemannet og utstyrt for fiske etter leppefisk. Videre skal minst halvparten av mannskapet være bosatt i en kystkommune eller i en nabokommune til kystkommune. Økt kontrollinnsats gjennom *Nasjonal strategisk risikovurdering (NSRV)* for 2017 vil også øke fokus på denne reguleringen.

En av utfordringene i fisket etter leppefisk er å sikre at bostedskravet i § 5a i lov av 26. mars 1999 om retten til å delta i fiske og fangst er oppfylt. Bostedskravet innebærer at «*Det er forbudt å nytte fartøy til ervervsmessig fiske eller fangst dersom ikke minst halvparten av mannskapet og lottfiskerne samt fartøyføreren er bosatt i en kystkommune eller i en nabokommune til en kystkommune.*» I forbindelse med høringen av regulering av leppefisket i 2016 har regionkontor opplyst at utenlandsk mannskap har tatt mer og mer over selve gjennomføringen av leppefisket. Deres kontroller viser at flere av de utenlandske leppefiskerne ikke har adresse i Norge eller har arbeidsavtaler i orden. Krav til bosted ble for 2016 også satt inn i forskriften om regulering av leppefisk. Det er etter fiskeridirektørens vurdering behov for økt fokus på kontroll av hvem som deltar i leppefisket.

I tabell 4.1 gis en oversikt over antall leppefisk fordelt på yrkes- og fritidsfiske. For fritidsfisket er det ikke mulig å telle hvor mange fartøy som har deltatt, og vi har derfor valgt å vise kvantumet fritidsfiskerne står for. Fritidsfiskere må søke om tillatelse til å delta i fisket etter leppefisk, og en oversikt over hvor mange som har fått tillatelse finnes på våre hjemmesider. Hvor mange som faktisk har benyttet tillatelsen har vi ikke oversikt over. I 2016 fisket fritidsfiskere 2 % av leppefisken som ble omsatt.

Tabell 4.1: Antall leppefisk fordelt på yrkes- og fritidsfiske i perioden 2013 – 2016.

	Yrkesfiske (antall fisk)	Fritidsfiske (antall fisk)
2013	15 005 111	481 856
2014	20 788 695	477 424
2015	20 005 604	434 595
2016	21 293 982	459 141

Kilde: Landings- og sluttседdelregisteret per 13. oktober 2016.

Antall merkeregistrerte fartøy som har fisket leppefisk har økt i hele perioden (tabell 3.4). I fisket etter leppefisk er det ingen begrensning på hvor mange fartøy en eier kan delta med. I mange fiskerier som er underlagt en deltakerregulering⁸ er det også en tilhørende «åpen gruppe». I åpen gruppe er det begrensninger i antall fartøy en eier kan delta i et fiskeri med;

⁸ Deltakerforskriften.

eier av et fartøy som deltar i åpen gruppe, har ikke adgang til å delta i åpen gruppe med annet fartøy. Fartøyregisteret inneholder opplysninger om fartøyeiere. Per 25. oktober 2016 var det for alle fartøyene som hadde fangst av leppefisk i 2016 registrert 397 unike eiere av fartøyene. 340 av disse eierne hadde 1 registreringsmerke knyttet til seg. 55 eiere hadde to fartøy, 3 eiere hadde tre fartøy registrert. En eier hadde 4 fartøy og en eier hadde 7 fartøy registrert på seg. Vi har mottatt henvendelser på at enkelte eier svært mange fartøy som deltar i fisket etter leppefisk. Ovennevnte opptelling av antall fartøy en eier har, er knyttet til opplysninger om eier i første ledd. For disse fartøyene vil dette hovedsakelig være personlige eiere og enkeltmannsforetak. Det er også mulig at selv om eier har benyttet flere fartøy i fisket, så er ikke fangsten ført på det fartøyet som faktisk har fisket.

På Vestlandet og i Midt-Norge er det ingen redskapsbegrensninger. Vi har fått tilbakemeldinger på at fartøy driver med svært mye redskap. Når det benyttes så mye redskap må fiskerne ha kontroll over hvor redskapen er satt ut, sikre at redskapen røktes i henhold til regelverket, samtidig som svært mange redskap kan skape utfordringer på fangstfeltet. Vi har også fått tilbakemeldinger om at «åpne» redskap settes ut før fisket åpner for å holde av fiskeplasser. Et stort antall redskap øker også sannsynligheten for mye bifangst av andre fiskearter og skalldyr. Vi har mottatt bekymringsmeldinger knyttet til bifangst i fisket etter leppefisk. En prioritering av fisket etter leppefisk i *Nasjonal strategisk risikovurdering (NSRV)* for 2017 vil kunne avhjelpe situasjonen.

I hovedsak benyttes taskekrabbe som agn. Fiskeridirektoratet har mottatt spørsmål knyttet til strandkrabbe som skal benyttes som agn. Fiskeridirektoratet vil vurdere agnbehovet i forhold til bestandssituasjonen for strandkrabbe, samt fangstmetoder.

5 REGULERINGEN AV FISKET I ÅRENE FREMOVER

Vi ønsker å legge til rette for et bærekraftig fiske, som sikrer at det er tilgjengelig leppefisk i lang tid fremover og som gir et høyt, og om mulig stabilt langtidsutbytte. Å se lønnsomhet i fiskeflåten sammen med det viktige oppdraget leppefisken har mht. å redusere antall lus i sjøen, bidrar til en samfunnsøkonomisk lønnsom forvaltning av leppefisken. Reguleringene søker også å legge til rette for sysselsetting og bosetting i langs kysten. Utviklingen i fisket gjør at vi må diskutere om det er mulig å ha en mer optimal regulering, mht. bærekraft, lønnsomhet og sysselsetting i fisket.

Fangsten av leppefisk må justeres til ressursgrunnlaget og i 2016 har vi benyttet totalkvoter til å regulere uttaket. Ved høring av reguleringene for 2016 viste flere av høringsinstansene til at fisket etter leppefisk bør lukkes for nye deltakere for å hindre ytterligere fiskepress på leppefiskartene. Flere mente også at fisket burde lukkes før det kunne fastsettes en totalkvote. Fisket etter leppefisk ble ut i fra en samlet vurdering ikke lukket i 2016, men vi bør nå diskutere om deltakelsen i fisket etter leppefisk skal begrenses fordi fartøyenes fangsteffektivitet og det høye antall fartøy som deltok i 2016 bidro til at totalkvoten ble oppfisket på noen få uker. En adgangsbegrensning i fisket etter leppefisk vil blant annet sette krav til tidligere aktivitet. Deltakerkravene må fastsettes på bakgrunn av en vurdering av hvor mange fartøy en ønsker skal delta i fisket hvert år og hvor strenge krav til deltakelse som synes rimelige overfor enkeltutøvere. Antall fartøy som har deltatt i fisket etter leppefisk har stadig økt. I 2016 deltok 468 merkeregistrerte fartøy.

Ved en lukking av fisket etter leppefisk kan en velge ulike strategier ved utforming av aktivitetskravet. Man kan utforme en restriktiv regulering som tar sikte på å redusere deltakelsen, en mer moderat regulering som tar sikte på å holde antall deltakende fartøy på samme nivå som i år eller velge en mer liberal strategi som åpner for å øke antall deltakere, men som likevel setter et tak mht. hvor mange som kan delta. Uavhengig av strategi, vil den reguleringsmessige gevinsten være at gruppen bli lukket og vi har oversikt over potensielle deltakere.

Dersom fisket etter leppefisk lukkes kan det også settes begrensninger i antall fartøy en eier kan delta i fisket med. Dersom fisket ikke blir adgangsregulert, mener vi at det likevel bør diskuteres å sette begrensninger på hvor mange fartøy en eier kan delta i fisket med.

I tillegg til eller som et alternativ til totalkvoter, kan det fastsettes kvoter på individnivå. Kvotene kan fastsettes per fartøy, som en maksimalkvote eller med et garantert kvantum. Etter deltakerloven så tildeles tillatelse til å drive ervervsmessig fiske og fangst (ervervstillatelse) m.v. til fartøyets eier for et bestemt fartøy jf. § 4. Kvoter tildelt fartøy i medhold av tillatelser til å drive fiske innenfor ulike fiskeri vil derfor være knyttet både til eier og fartøy.

I høring av reguleringen for 2016 viste enkelte høringsinstanser til at dersom fiskeriet skulle kvotereguleres kunne dette gjøres ved at kvoten legges til kjøper i stedet for fisker, ved at kjøper får en kvote basert på MTB⁹ og deretter gjør avtale med fisker.

Hvordan kvotene fastsettes på individnivå, vil sannsynligvis ha betydning for hvordan fisket blir gjennomført. Valg av løsning har betydning for forholdet mellom fisker og kjøper og for prisfastsetting. Kvoter på individnivå kan også påvirke hvilke arter en sorterer på.

Det ble i avsnitt 4 vist til at fiskere innenfor samme kvoteområde ikke fikk anledning til å starte fisket samtidig, fordi andelen gytemoden fisk varierte innenfor det samme kvoteområdet. Kvoter på individnivå reduserer utfordringen mht. at fisket ikke kan starte samtidig. Å løse denne problemstillingen ved å endre de geografiske områdene er et alternativ som vil ha nye utfordringer knyttet til seg.

Etter reguleringene for 2016 ble fastsatt har vi mottatt mange henvendelser på det bør fastsettes en redskapsbegrensning i fisket etter leppefisk. I Havforskningsinstituttets forslag om å redusere innsatsen på Vestlandet ble det foreslått en kombinasjon med å lukke fisket sammen med et øvre tak på antall redskaper hver båt/mannskap skulle ha lov til å fiske med. Redskapsbegrensning bør diskuteres i forkant av 2017-reguleringene.

Reguleringene omfatter fisket etter leppefisk med teiner og ruser. Vi må diskutere om reguleringene skal utvides til å gjelde all fangst av leppefisk.

Fiskeridirektoratet har i 2016 ikke mottatt innspill på å endre på seleksjonsinnretningene. Havforskningsinstituttet gjennomfører i år forsøk knyttet til størrelse og plassering av fluktåpninger. Resultatene fra disse forsøkene vil danne grunnlag for å vurdere endringer med hensyn til størrelse og plassering av fluktåpninger i 2017.

⁹ Det er et begrenset antall tillatelser til oppdrett av laks, ørret og regnbueørret, og den som vil drive med akvakultur i Norge trenger en tillatelse tildelt med hjemmel i akvakulturloven. Den gitte MTB (maksimalt tillatt biomasse) bestemmer hvor mye levende fisk innehaveren av tillatelsen kan ha stående i sjøen til enhver tid.

I avsnitt 4 vises det til pliktene i henhold til landingsforskriften. En mer detaljert fremstilling av fisker og kjøpers plikter knyttet til dette regelverket vil bli forberedt til evalueringsmøtet.

Punktvis oversikt over tema som må diskuteres i evalueringsmøtet;

- Totalkvoter
- Lukke fiskeriet
- Begrensning i antall fartøy en eier kan delta med
- Individuelle kvoter på fartøynivå
- Individuelle kvoter til kjøper (basert på MTB)
- Differensiere på manntallsstatus
- Tekniske regulering (redskapsmengde, seleksjonsinnretninger)
- Åpningstidspunkt (prøvefiske)

6 FORSKNING I ÅR

Havforskningsinstituttet har også i år gjennomført forskning på leppefisk, og gjennomføringen og resultatene fra prosjektene vil bli presentert i evalueringsmøtet. Dette gjelder følgende;

- Bestandsutviklingen for leppefiskartene, vurderinger fra årets forskning, herunder «referanseflåten» for fiskere som fisker leppefisk.
- Resultatene fra gjennomførte forskning på gyteforløp relatert til temperatur.
- Gjennomføring og resultatene fra forsøksfiske etter berggylte.
- Resultatene fra gjennomførte prosjekt på arts- og størrelsesseleksjon.
- Oppfølging av leppefisk i verneområdene på Sørlandet.

Resultatene fra den gjennomførte forskningen vil bidra til å danne grunnlag vurderinger om reguleringsopplegget for 2017.